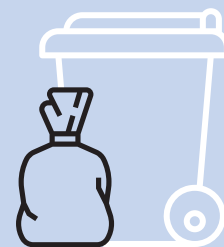

HOSSZÚ ÚT A CSATOS ÜVEGIG

Miután az emberek meghallgatták Bea Johnson Budapesten tartott Zero Waste előadását, próbálták követni a példáját. Azonban fontos kérdéseket figyelmen kívül hagytak a saját életükkel kapcsolatban. Ezért sokan kudarcnak élték meg, ha a heti szemetet sem tudták egy csatos üvegbe tuszkolni, másokban pedig egyre nőtt a büntudat, amikor a kukájukra néztek.

◆ Fontos végiggondolni, mielőtt nekiállnánk bármin változtatni: Milyen életmódot élünk? Egyedülálló, kisgyerekesek vagyunk, vagy már felnőtt gyerekünknél van? Milyen környezetben élünk? Van-e a környéken olyan bolt, ahol tudnánk csomagolásmentesen, kimérve vásárolni? Mi számunkra a legértékesebb tényező? Az ár, a kényelem, az idő, a minőség? Felkerestem olyan embereket, akik próbálják csökkenteni a szemetüket. Megkérdeztem tőlük, mi a legnehezebb számukra, és találtak-e rá megoldást.

ANDI (Székesfehérvár)

Két kutyával és egy cicával élek egy lakásban. A nekik vásárolt konzervek, tápok, jutalomfalatok mind előre vannak csomagolva. Azonban megtaláltam azt a boltot, ahol kimérve tudom venni a tápokot és a jutalomfalatokat is. Így legalább nemcsak egyfélét kapnak, hanem vehetem keverve is. A másik komoly fejtörtést a macskalom okozta. Akinek van cicája, tudja, milyen bűdös tud lenni, ezért én is mindig nejlonzsatyorba raktam a használtat, míg a szomszédnál meg nem láttam az ötletet, hogy ő dobozba önti az újat, onnan adagolja, a használtat pedig visszaönti az eredeti zsákba, lezárja, és amikor megtelt, leviszi a kukába.

DORKA (Budapest)

Nekem a logisztika és a tudatosság a legnehezebb. Sokat és sokáig dolgozom, megszoktam, hogy utána beugrom egy nagyobb áruházba és megveszem, ami éppen tetszik. Ez nagyon kényelmes, de rájöttem, milyen értelmetlenül pazarló. Sajnos az általam kedvelt áruházakban minden előre van csomagolva. Ha csökkenteni szeretném a hulladékot, új „lelőhelyeket” kell keresnem, ami itt a környéken nem könnyű. Úgy próbálok ezen változtatni, hogy hetente csak pár alkalommal

vásárolok, ilyenkor piacra megyek, előtte összeírom, mire van szükség, és ehhez mérten viszek magammal zsákokat, dobozokat. Amit éppen nem használok fel, a fagyaszóba kerül. Nehéz, mert nem így nőttem fel, meg kell tanulnom.

PÉTER (Solymár)

Eleinte teljesen bolondnak néztek a pékségben, amikor megkértem, hogy a zsömlét, a kiflit és a kenyeret mind egy textilzsákba tegyék. Az eladó hölgy értetlenül, elbizonytalanodva nézett. Viccesen próbáltam mondani, nem vesznek össze a zsákban. Nehéz másnak lenni! Kilógni, főleg, ha az „extra kívánságom” feltartja a mögöttem állókat. Azonban azt tapasztaltam, hogy idővel mindenhol megszokják, és már nem okoz fennakadást. Kitartónak kell lenni.

HELGA (Budapest)

Számomra nagyon fontos a tisztaság, főleg a ruháké. Amikor elkezdtem csökkenteni a hulladékot, sor került a hatalmas ballon mosószerre, öblítőre, vízlágyítóra is. Fontos megjegyeznem, hogy nem dobtam ki a régiéket, amíg a neten talált sok-sok tipp közül megtaláltam a számomra jót. Ma már mosószer helyett mosószódát, öblítő és vízlágyító helyett citromsavat használok, és ezekhez adok pár csepp mosóparfümöt. A fehér ruháknál pedig boldogan láttam, hogy az öko fehérítő por sokkal hatékonyabb, mint elődei.

Lőrincz Ágnes, aki családjával közel húsz éve él környezettudatosan, és előadásokat is tart ebben a témában, úgy látja, „Törekedni kell a nulla hulladékra, de mindenki a maga lehetőségeihez mérten tegyen erőfeszítéseket! Én azt szoktam javasolni, hogy negyedévente egy dolgon változtassanak. Akkor tartósan működni fog.” ◆

**SZÜLŐNEK LENNI
ÉLETRE SZÓLÓ KALAND.**
NE HAGYD KI!

csaladokeve.hu

Készült az Emberi Erőforrások Minisztériuma
Családügyi Államtitkárságának megbízásából.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉRDEZŐK, KÉTKEDŐK, KERESŐK

A TAKARÍTÓNŐ ÉS AZ ANATÓMIAPROFESSZOR

Harriet Cole, a takarítónő, és dr. Rufus B. Weaver, az anatómiaprofesszor sorsa örökre összefonódott 1888-ban, de egyáltalán nem olyan romantikus körülmények között, ahogy egy tévésorozatban történne. A valóság kifejezetten bizarr sztorit csinált kapcsolatukból.

♦ A történet gyökerei az amerikai polgárháború idejére nyúlnak vissza, pontosabban az 1863-as gettysburgi csata utáni eseményekre. Az egész konfliktus legvéresebb csatája után a győztes északiak jól szervezeten exhumálták és hazaszállították a saját halottaikat, az elesett déliekkel azonban nem sokat törődtek. Nem is volt veszélytelen a vesztesek részéről ilyesmivel foglalkozni, ezért leginkább a gyászoló özvegyek tehetek lépéseket büntetlenül halottaik visszaszerzésére. Végül 1872-ben felkértek a holttestek azonosítására egy bizonyos Samuel Weavert, aki ugyanezt már végigcsinálta, méghozzá ugyanott, az északiak halottaival, és pontos feljegyzései voltak mindenről.

Weaver meg is kezdte a munkát, de váratlanul meghalt. Ekkor lépett be a képbe a fia, Rufus, aki átvette a feladatot. Legalább kétezeröttszáz elesett katonát kellett azonosítania, így aztán elképzelhető, milyen példátlanul hatalmas gyakorlatra tett szert. Részben ez inspirálta arra is, hogy a lehető legkomolyabban foglalkozzon az anatómiával, amely akkoriban még csak egy formálódóban lévő, új tudományág volt.

Weaver rövidesen Philadelphiába utazott, és a Hahnemann Orvosi Egyetemen kezdett anatómiát oktatni. Itt lépett be a történetbe egy fekete takarítónő, Harriet Cole. A laboratóriumok és osztálytermek tisztítása volt a feladata. Ma már nehéz elképzelni, milyen lenézett státuszban, milyen észrevétlenül mozgott ez a harmincas éveiben járó asszony abban a korban egy elegáns egyetem folyosóin. Senki nem tudja, hogyan került egyáltalán beszélőviszonyba a számára elérhetetlen magasságokban mozgó egyetemi tanárral, és minek a hatására ajánlotta föl halála esetén a testét a tudomány számára. A kutatóknak nehéz volt akkoriban legálisan holttestekhez jutni. Viszonylag friss törvények ugyan elrendelték az Egyesült Államokban, hogy a legsúlyosabb bűncselekmények miatt kivégzett bűnözők testét ilyen célokra kell felhasználni, ennél azonban sokkal többre lett volna szükség. Az elkeseredett orvosok addigra már

évszázados hagyomány alapján szegték meg a törvényeket: egyszerűen hullarablást követtek el, különben nem szerezhették volna meg a szakmájukhoz alapvetően szükséges anatómiai szaktudást.

Még élt az 1788-as New York-i orvoslázadás emléke: ez volt az a kínos és veszélyes pillanat, amikor a város lakói rádöbbenek, hogyan jutnak holttestekhez az elszánt orvostanhallgatók. Kiderült, hogy általában a megvetett feketék temetőiből rabolnak kutatási alapanyagot, és időről időre fehéreket is kiloptak a sírjukból. A lázadás heves volt, és katonai sortűzzel végződött. Legalább harmincan meghaltak. A fekete közösségek tagjai – így valószínűleg Harriet is – elrettentő alakoknak látták az emberi testeket boncoló anatómusokat.

Harriet Cole 1888-ban meghalt tüdővészben, Weaver professzor pedig nekiláthatott dolgozni a holttesten. Elhatározta, hogy olyan szemléltetőeszközt készít, amelyet addig még senki. Aprólékos, fél évig tartó folyamat vette kezdetét. Finoman eltávolította az izmokat, így szabaddá tette az idegeket. Minden egyes szálát óriási

türelemmel lecsupasított, gézbe tekert, majd ólomtartalmú festékkel itatott át. Amikor végzett, az eredmény egy láthatóan emberalakú hálózat volt, ami tartalmazta az emberi test minden egyes idegszálát, méghozzá akkurátusan különválasztva.

Weaver ugyan eredetileg a diákjai oktatására akarta felhasználni, de hamar kiderült, hogy az értéke ennél sokkal nagyobb. Azóta is mindösszesen háromszor reprodukálták ezt a hatalmas tudományos eredményt. Harriet az 1890-es évektől kezdve valóságos országjárásba kezdett; még az 1893-as chicagói világkiállításra is eljutott. Az utaztatását csak 1960-ban hagyták abba, amikor végleg visszakerült a saját egyetemére, Philadelphiába. Az iskolát ma már Drexel Orvosi Egyetemnek hívják, a régi oktatóknak már nyoma sincs, de az előcsarnokban még mindig ott áll egy százharminc évvel ezelőtt meghalt afroamerikai takarítónő. Egy lenézett rabszolgaivadéknak, akit életében valószínűleg észre sem vettek, és aki ennek ellenére az orvostudomány egyik legkomolyabb teljesítményéhez adta a nevét és a testét. ♦

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

VÁRATLAN, MINT EGY TÜSSZENTÉS

◆ Anzix – sose tudtam a szó a pontos jelentését, mégis éreztem, mit üzen. Városi tájelemekből készült turmixnak sejtettem a dolgot, ami stimmel végül is. Ugyanis rákerestem: „látképes postai üdvözlőlap”. Asterix és Obelix-hangulatú hangsor, pedig az ógallokhöz nincs köze, a német Ansicht (látvány) butácska átvétele. Mégis, új nyelvi közegébe kerülve kivirágzik, buborékosan ixes és vicces alakot ölt. Amolyan gixerestet. Lám, egy-egy hangsor a pucér jelentésen túl mennyi izgalmat sugall még!

Voltaképp ez a vers legfőbb témája: az izgalom. Mindegy, mennyire indokoltak a turista várakozásai random város random utcasarkán. Borítékolható (mint egy képeslap): abszolút és semennyire. Semennyire, hisz minden város dögunalom: esznek, isznak és meghalnak ott az emberek. Abszolút, hisz egy kétmillió metropolisz kétmillió boldog és kétségbeesett és agyatlan és bezáput sztori, nincs két egyforma közöttük.

Váratlan, mint egy tüsszentés. Főként ha ismeretlen tüsszent, kiszámíthatatlan időzítéssel, ismeretlen hangerővel és frekvencián, ismeretlen inger következtében (allergia?, nátha?, napfény?, borzongás?, pihe?, hőhátás?). Ilyen hullámokban csap meg az élet érzete mindannyiunkat. Egyes pillanatokban minden olyan „olyan”. Olyan igazi... Olyan emberi... Olyan kerek... Olyan tömény... Sűrítetten van jelen világunk közönységessége, magasztossága, komolysága, gyerekessége, mélysége, habosság.

Ez a hirtelen teljesség nem csak ünnepekkor vagy a szerelmes odaadás perceiben köszönt ránk, hanem egy idegen városban is, ahol rálátunk a dolgokra, hiszen nem vagyunk idevalósiak. És minden picit szokatlan ízű, a tipikus érzelmek, helyzetek sajátos változatban jelennek meg. Nem értünk egy szót sem, mégis mindent értünk. A nimfa nimfaságából. A trampli vonulásából. A szélfúttá öregasszony törékenységből. Az össze nem illő párocscsa groteszkségből.

Ránk tör az élet, lefegyverez, és hirtelen mintha időgömbbe néznénk, a nyüzsgő anzix díszletei közt egyszerre látunk életet, halált, betegséget, boldogtalanságot, munkát, vesződést, törődést, elhasználódást. Lepereg előttünk milliók lehetséges élete, a sajátunk is.

Minden teljes, mégis hiányzik valami. Ugyan mire sóvárog a magányos szemlélő? Hát hogy tartozzon valakihez! Pedig a szemlélődés erejét épp egyedülléte, kívülállása adja. No lám, milyen az ember, most egyszerűen idetartozni volna jó! Ennek legönzőbb, legzsigeribb módja, ha „jó a nő”. Erről szól minden sanzon, népdal, ária, kuplé.

A tökéletességet szimbolizáló nyolcszögnek nőjön sebtiben egy kilencedik csücske! Háromszor három, az isteni szám önmagával szorozva... A jónál is jobbra, a tökéletesnél is tökéletesebbre várunk. Épp az Oktogon sarkán. ◆

Kép: fortepan.hu

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

PLAMEN DOJNOV OKTOGON, BUDAPEST

Minden este nyolckor
pezsdiül ím az Oktogon
a férfi vár a nőre –
rózsaszálak, aftershave, zselé.
Sudár csataló, áll a topon.
A félelemtől vakmerő,
a nő nem jő felé.

Nyolc sarok van itt a téren,
bármerről érkezhetsz,
és a férfi pördül-fordul,
így van ez,
így kell várni azt, ki nő,
jó, ha szíved vérező,
jó, ha várásod megőrjít,
kedélyed zord, lélegezz!

Az első sarokon
– egy nimfa meg a tapinacija.
A második sarokon
– trampli cafka s kölkei.
A harmadik sarokon
– apa, anya és fia.
A negyedik sarokon
– öreglány, szél terelgeti.
Az ötödik sarokon
– hosszúlábú asszony pitbullal látható.
A hatodik sarokon
– turistahölgy fotómasinát pórázon vezet.
A hetedik sarokon
– kényes úrhölgyet sétáltat egy tahó.
A nyolcadik sarokon
– csak a szél rezege.

Ó, de nem jő,
jaj, sehol se jő a nő...
Elnyelődött az Oktogon
ásító nyolcszögén!
Szélfúttá nyolcszoros remény.
Volna bár egy plusz sarok,
egy kilencedik, ott feltűnne ő!

KÍVÜLÁLLÁS ÉS BELEFELEDKEZÉS

Mindig örülök, ha azt látom, hogy a városomról (ami persze az én életemben már a sokadik múlhatatlan szerelem) idegen nyelven írnak verset. Illetve... először mindig felvidulok, de aztán azonnal megjídek, amikor címbe emelt magyar neveket látok. Vajon hogy lát minket valaki kívülről, messziről? Vajon mit ért meg belőlünk? Szeret-e vagy kinevet? Vajon jól bántunk-e vele, a vendéggel? Vajon tudjuk-e, hogy a jövővény álrúhás angyal is lehet? Vagy ha nem is angyal, azért mégiscsak *angelos*, azaz hírvívő, mert hírt visz rólunk a nagyvilágnak. Nemrégiben egész kötetnyi verset olvastam végig egy angol költőtől, aki idegenként visszajáró szerelmese az országunknak, és jó volt látni, hogy ért minket, és az igazat írja, még akkor is, amikor a valóság esetleg nem éppen ideális vagy éppenséggel abszurd.

Ebben a versben is egy ilyen szerelmes áldogál Magyarországon. „*Áldiga és várdiga*”, kapcsol bennem be rögtön a versemlék... de miért? És hogy is van...? „*Áldiga és várdiga. Járdiga és tánciga. Erre, arra, arra, erre, nincs semerre, nincs semerre (...) seje- hujá- haj!*” Nemes Nagy Ágnes gyerekverse ez, de miről jutott eszembe? Hát persze, az Oktogon miatt, amit egy másik versében úgy nevez, hogy Nyolcszögletű tér – és erről azonnal eszembe jut a Négyszögletű kerek erdő és *Lázár Ervin*, és arról Dömdödöm dalai, és igen, Nemes Nagy Ágnes mondókája is ilyen felkiáltással végződik, dal-refrénnel, mert ugye mi magyarok szeretünk énekelni... És mindjárt el is kanyarodtam az áldogáló, bolgáru dudarászó szerelmestől... Vagy mégsem?

Nem, nem járok messze a verstől, hiszen ez is egy ének, egy szerelmes dala szerelme személye nélkül, amelyben a várva várt nő helyett állandóan mindenféle más nők tűnnek fel az elvarázsolt nyolcszögletű tér sarkain, és ezek a fiatal és kihívó vagy éppen idősödő nők sokkal többfélét tudnak mondani a városról és talán a magyarokról is, mint amit egyetlen, ráadásul elfogultan szemlélt lányarc mesélhetne. Ez a figyelő, a kívülről állástól idegen tekintet játékos humorral és lírai szomorúsággal tudja felsorolni mindazt, amit lát – éppen csak a szenvedélyt hagyja ki a képletből. Vagy mégsem?

Meglehet... Hiszen mi más ez a szöveg, mint egy felhabzóan dúsz, ironikuságában érzelmes aria, valóságos sláger? Könnyű kis nóta, ami ebben a játékosan tökéletes fordításban mégis vers lesz, emlékezetes darab. Áldogálás és várdogálás közben dúdolják, a szerelmes eljátszik a gondolattal, hogy mi lenne, ha jönne (ő, nem is, nem jönne, hanem az olaszos romantika szellemében: jőne) a kedves, de közben egyszer csak rájön, hogy a várakozás edesebb, mint a csók, és a város, ez a kacér és szép Budapest, izgalmasabb bármelyik nőnél. ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

DÖNTÉS

MÉRT LEGYEK ÉN TISZTESSÉGES? KITERÍTENEK ÚGYIS!
MÉRT NE LEGYEK TISZTESSÉGES! KITERÍTENEK ÚGYIS.
(József Attila: Két hexameter)

◆ A vers az ember legfontosabb morális döntését állítja elének a maga kendőzetlen egyszerűségében: Tisztességes életet éljek vagy tisztességtelent? A két sor nem arról szól, mint első olvasásra talán vélnénk, hogy a halál árnyékában közömbössé válnak az erkölcsi dolgok – éppen ellenkezőleg!

A költő az írásjelekkel játszik. Az első mondat kérdőjeles, egy megbántott, becsapott, csalódott, dühös ember kérdésnek álcázott kifakadása: nincs értelme a becsületnek, ha egyszer az ember csak bántást, durvaságot, kegyetlenséget, lenézést, sértést, gyalázatot kap érte, a végén meg úgyis „kiterítik”. Ha a világ ilyen velem, miért legyek én tisztességes?

A második sor felkiáltás, felkiáltójellel, annak szava, aki szuverén, bensőleg szabad, és megteheti, hogy a világ valamennyi igazságtalansága és tisztességtelensége dacára ő csak azért is a becsületet választja, akár kifizetődik, akár nem. Aztán jöjjön, ha jönnie kell, a halál, tárgyilagos kijelentésként, ponttal a végén: „Kiterítenek úgyis.” Az ember, ha valóban szabad, nem is igen választhatja a bűnt, amely, ha az ember megadja magát neki, elháríthatatlanul a maga szolgátságában tartja fogva őt, mert „aki bűnt cselekszik, az a bűn szolgája” (Jn 8,33–34).

Miért legyek, vagy miért ne legyek tisztességes? Az ember ezt a kérdést olyan drasztikus megfogalmazásban, mint József Attila, nem szokta feltenni. Akkor pedig különösen nem, amikor egy konkrét helyzetben döntés előtt áll, amikor naponta száz apróbb-nagyobb döntést kell meghoznia. Kevés ember jelentené ki azt, amit

a világirodalom egyik legaljasabb szörnyetege, Gloster hercege, a későbbi III. Richárd Shakespeare tragédiájában: „Úgy döntöttem, hogy gazember leszek” – intellektuálisan végiggondolt, tudatosan választott életútként prezentálva a gazemberséget. Mint ahogy az ellenkezőjét sem szoktuk kimondani: úgy döntöttem, hogy jó, derék, tisztességes, becsületes ember leszek. Nem. Mégis az a helyzet, hogy napi szintű döntéseink irányát megszabja és minden konkrét választásunk mögött meghúzódik egy alapdöntés, a nagy döntés, amelyről itt a költő beszél. Az erről szóló döntés, III. Richárddal ellentétben, nem lényünk tudatos rétegében születik meg, hanem mélyebben, a személyiségnek abban a rétegében, abban a szellemi „szervben”, amelyet a Biblia szívnek nevez.

A Bibliában a szív szó ritkán jelöli a testi szervet, és soha nem jelenti az érzelmek központját, hanem a személyiség legmélyét rétegét, egy szellemi „szervet”. Azért kapta nevét a megfelelő testrészeről, mert működését a testi szív működésének analógiájára gondolták el. A Szentírás szerint a szív biztosítja a lélek vérkeringését, összehangolója minden működésének. A külvilágból származó érzéketeket a szív veszi fel magába, feldolgozza, döntéssé alakítja, s mint törekvést, akarást és végül tettet bocsájtja ki magából. Következésképpen minden jó és minden rossz a szívből származik, „jön ki” (Mk 7,21–23 és Péld 4,23). Erről beszél Jézus: „Ahol a kincsed, ott a szíved is” (Mt 6,21). A szívből születnek a nagy életdöntések, amelyek azután meghatározzák az egyes konkrét döntéseinket. ◆

Nicolai Abildgaard (1743-1809): III. Richárd királyt rémálmok gyötrik, 38x29 cm, olaj, vászon, 1787.

SZÖVEG –
ANTAL-FERENCZ ILDIKÓ

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A „BÁB” NEM KOROSZTÁLYT, HANEM MŰFAJT JELEZ

A Budapest Bábszínház tavalyi évadának kulcsszava a megújulás volt: új arculatot és játszóhelyet kaptak, és a repertoár is megújult. Az idei évad fő üzenete viszont a hagyomány és kísérletezés. *Ellinger Edinával*, a Budapest Bábszínház igazgatóhelyettesével beszélgettünk erről.

♦ – Egy világszinten is zajló folyamat aktív részese a Budapest Bábszínház mint Közép-Európa legnagyobb és Magyarország legrégebbi professzionális bábszínháza. Az elmúlt negyedszázadban ugyanis paradigmaváltás zajlott az európai és a magyar bábművészetben, amely egyre inkább integrálja a társzművészeteket, és ezzel párhuzamosan egyre gyakoribb, hogy klasszikus színházi és táncelőadások alkotói is használnak bábos elemeket. A Budapest Bábszínház megújulása Meczner János igazgatóságával kezdődött. Először a társulatot újíttotta meg, folyamatosan frissítve a Színház- és Filmművészeti Egyetemről.

– **Ezzel párhuzamosan zajlott, zajlik a repertoár megújulása is.**

– Játszunk klasszikusokat, például a *Csillagszemű juhászt*, a *Bambit*, a *Nyúl Pétert* vagy a *80 nap alatt a Föld körül*, amelyet 2019-ben mutatunk be. Ugyanakkor egyre több a kortárs darabunk, például a *Boribon* és *Annipanni*, a *Csomótiúndér*, a *Gengszter nagyfi* vagy a mostani évadbeli *Coreline*. És egyre több az ifjúsági és a felnőtteknek szóló előadásunk is, például a *Semmi* vagy a „befalazva” – *In memoriam Ország Lili*, a *Képzelt beteg* vagy a szeptember végén bemutatott *A vihar*. A korosztályi kínálat bővítése egyébként izgalmas szakmai kérdés: miért szükségesek a korhatárok, kell-e külön gyermek és ifjúsági, illetve ifjúsági és a felnőtt előadás, van-e létjogosultsága a felnőtt bábelőadásoknak.

A HOLT ANYAG MEGEMELÉSE, HOGY ANNAK LELKE ÉS EGYÉNISÉGE LEGYEN, MÉG MINDIG CSODÁLATTAL TÖLT EL.

– Mi a Budapest Bábszínház álláspontja ebben a kérdésben?

– Ezt világosan tükrözi a szlogenünk: A báb nem korosztály, hanem műfaj. Hiszünk abban, hogy a báb műfaja minden korosztálynak különleges élményt nyújt. A jó bábszínház egyszerre szórakoztat és nevel, és az igazán jó gyerekelőadások a szülőket és pedagógusokat is képesek megszólítani. A repertoár összeállításánál az irodalmi és művészeti értékeken túl pedagógiai és gyermeklélektani szempontokat is figyelembe veszünk. Különböző korosztálynak szóló produkcióink vannak, ezért is nagyon

fontos a korosztályi besorolás. Minden előadásunk esetében körültekintően alakítjuk ki, kinek ajánljuk, és ezt jelezzük a műsorfüzetünkben és a honlapon.

– A korhatárok egyszerűsítése ellenére még mindig legalább hat besorolás van. Nem sok ez?

– Egyáltalán nem. Tudjuk, hogy egy többgyermekes család esetében nem mindig megoldható a besorolások betartása, ugyanakkor nagyon szeretnénk, ha minél több szülő és nagyszülő figyelembe venné azokat, hiszen a különböző korosztályoknak egészen más a befogadó

rendszerük. A háromévesek számára nem lehet bonyolult történetet mesélni, nem szeretik a sötétséget, sem az erős fény- és hanghatásokat, és nem tudnak sokáig egy helyben ülni. A hatévesek már edzettebbek, de náluk is vigyázni kell, hiszen még ők is elég kicsik. A korosztályok szerint nemcsak a történetmesélési, előadási módok változnak, hanem a választott téma is. Ahogy nőnek, lehet bonyolultabb, feldolgozást igénylő témákat is előhozni, mint például a válás, a kirekesztés, a halál. Nézőink mintegy 80 százaléka óvodába, általános vagy középiskolába jár, azaz közönségünk döntő többsége tőlünk kapja első színházi élményét, itt éli át először a színház által nyújtott közösségi érzés varázsát, itt szocializálódik a színházra. Legfontosabb feladatunknak ezért a gyerekek színházi érdeklődésének felkeltését, a műfaj megszeretetését, valamint színházi izlésük kialakítását érezzük.

– Az igazán jó gyerekelőadások a szülőket és pedagógusokat is képesek megszólítani – állítod. Hogyan éritek ezt el?

– Gyerekeknek szóló előadásaink „dupla fenekű” előadások. A kicsiknek szólnak, de benne van a felnőtteknek szóló mondanivaló, humor is. Ezért egész másképp működik egy előadás hétvégén, amikor családosan jönnek a gyerekek, és hétközben, amikor csak gyerekek jönnek néhány pedagógussal, és pontosan tudjuk, hol fognak felnevetni a gyerekek és hol a felnőttek. Érdekes egyébként, hogy a gyerekek sokkal visszafogottabbak, amikor szüleikkel vannak, és sokkal erősebben reagálnak, amikor csoportban jönnek; ilyenkor valódi energiabombát kapunk tőlük. Célunk az is, hogy a gyerekeket kísérő felnőttek előadás közben ne nyomkodják a telefonjaikat. Látjuk, hogy sok esetben már kezdés előtt előveszik, aztán örömmel észleljük, hogy elteszik, mert felfedezik: az előadásnak van egy olyan szintje is, ami nekik szól.

– Új az arculat, és van egy új játszóhely is. Miért volt ezekre szükség?

– A régi arculat nem tükrözte a változásokat. Friss és lendületes külsőt akartunk, és azt, hogy aki belép az előcsarnokunkba, kézbe veszi a kiadványainkat vagy körülnéz a honlapunkon, egységesnek lásson bennünket. A hajdani Vörösmarty utcai bábraktárt pedig olyan helyiséggé alakítottuk át, ami kifejezetten az intimitást igénylő, legfeljebb negyvenfős előadásoknak tud helyet adni. Ez a terem a *Csomótündér* című, válásról szóló egy személyes előadással nyílt meg. Erre az érzékeny témájú

és intim hangvételi produkcióra és annak feldolgozására – az előadás után mindig van drámapedagógiai foglalkozás – kitűnően megfelel az új szintér. A második bemutatónk a három év alattiaknak szóló *Pipp és Polli* volt. A négyszáz fős színpadtermünk nem egy-másfél éveseknek való, a Kemény Henrik-teremben viszont ők is nagyon otthonosan érzik magukat.

– Az idei évad kulcsszavai: hagyomány és kísérletezés. Hogy fér össze a kettő?

– A báb szerintem az egyik legősibb műfaj, és közben elképesztő frissesség van benne. Több száz vagy ezer éves technikákra építve is felveszi a versenyt a XXI. század vizuális ingereivel. Olyan kettősséget és megújulási lehetőséget hordoz magában, ami izgalmassá és intenzívé teszi a szakmát. Nagyon szeretjük a klasszikus paravános játékokat, de legalább annyira szeretünk előbújni a paraván mögül. Például a már kultikussá vált *Semmi* című darabban a fiatalokat formázó bábfigurákat a nézők számára látható színészek mozgatják, akik a bábok idősebb énjét képviselik, és ez rettentő izgalmas tartalmi mondanivalót hordoz magában. Vagy például ott vannak a tárgyjátékok: a *Csomótündér* című előadásban két tornacipővel játszom el a válást. Tizenhat éve vagyok a pályán – bábszínészként kezdtem, egy ideje rendezek, tanítok és igazgatok, szóval sok mindent láttam már –, de még mindig meg tud hatni, amikor valaki úgy tud egy kockacukrot megfogni, hogy az életre kel a kezében. A holt anyag megemlése, hogy annak lelke és egyénisége legyen, még mindig csodálattal tölt el; ezért is szenvedélyem ez a szakma.

– A bábszínésznek ezek szerint több lehetősége van, mint egy színésznek?

– A bábműfaj akkor is képes újabb színpadi kifejezőmódokra, amikor az élőszínház már megreked. A színész és a báb viszonya rengeteg pluszlehetőséget ad akár dramaturgiailag, akár mondanivalójában. A bábszínészeknek pedig helyt kell állniuk színészként és bábmozgatóként is. Az egyetemi képzés ezért is játszik nagyon fontos szerepet a bábszínház megújulásában. Huszonhárom éve van ilyen képzés, ami a Színház-és Filmművészeti Egyetem több mint százötven évéhez képest kevésnek tűnik, de nem az. A magyarországi bábszínházi igazgatók szerint nagy az igény a végzett bábszínészekre és bábrendezőkre, tehát arra, hogy ne csak ötvenként induljon új évfolyam. Nagy közös álmunk válna valóra, ha lenne egy önálló bábművészetszék Magyarországon. ♦

ENEMVÉ

NAGY MAGYAR VERSEK

Helyszín: Rendezvényterem
varkertbazar.hu

Ősszel új irodalmi estek a Várkert Bazárban!

A Várkert Irodalom bemutatja a Nagy Magyar Versek (ENEMVÉ) című sorozatát, amely havonta költői esttel varázsolja el nézőit: három ismert színész, egy népszerű zenész, mindig más szervező gondolat, összefűző ösvény. Nagy magyar versek, melyeket mindenki ismer, vagy az esten megismerhet.

ENEMVÉ 1.0 „... MOST ÖLELNE VALAKI...”

Szeptember 28. péntek 19.00 óra
Nagy Magyar Versek a boldogságról és a boldogtalanságról, a reményről és a csalódásról, a magányról és az együttlétről, a szenvedélyről és a szenvedésről. Titkokról, álmokról, kapcsokról és kapcsolatokról.

ENEMVÉ 2.0 „... SZÜZEK VOLTUNK...”

Október 10. szerda 19.00 óra
Nagy Magyar Versek a forradalmakról, szerelmekről, a születésről és a meghalásról.

ENEMVÉ 3.0 „... A SZELLEMEK VILÁGA KIALUDT...”

November 6. kedd 19.00 óra
Nagy Magyar Versek a halhatatlanságról, a halálról, az elmúlásról, végtelenről, az örökkévalóságról, a csendről. A szellemről.

Decemberi előzetes:

ENEMVÉ 4.0 „... MAGÁBA SZÁLL MINDEN LÉLEK...”

Nagy Magyar Versek az ünnepről, a magasságról és a mélységről, a varázslatról, az álomról, a csodáról, a születésről és a családról. Szentségről és szentségtörésről. A lélekről.

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

RÓZSASZÍN SURRANÓ NYUGDÍJASOKNAK

A frissen megjelent „Levágott fül” című regény szüzséje lehetne ennyi: hogyan lesz egy ministráló, dzsúdózó, jó családból való fiúból bűnöző? Vagy: egy vak lány viszontagságai. De ezt a regényt *Lackfi János* írta, ezért véget nem érő vállalkozás lenne leltárt készíteni, miről is szól. Azért igyekeztem kiszedni belőle.

♦ – A regény két kamasznak, egy fiúnak és egy lánynak a világra azonnal reflektáló, tabuk nélküli gondolatfolyama. Bár van két nagyon szubjektív nézőpontból elmesélt történet szála, mégis, szinte bármelyik pár bekezdéses részlete kerek egészként is olvasható. Amikor hozzákezdél, ilyen szerkezetet képzeltél el?

– A rövid, egyperces videók, az instant sztorik korát éljük, és mivel mindkét beszélő vagány, mai figura, ezekben a rövid lendületekben gondolkodnak. A lány, aki amúgy vak, konkrétan valakihez beszél, és többnyire a saját, elég kemény élettörténetét meséli. A fiúnak viszont átlagos az élete, míg a címben jelzett levágott fület meg nem találja, amitől aztán minden a feje tetejére (vagy a füle tetejére) áll, indul a krimi, az ámokfutás. Ellenben ő nem nagyon mer másokkal kommunikálni, inkább csak magában fortyog. Belül viszont rengeteg minden foglalkoztatja: hogyan hekkeli meg egy magyar srác a NASA honlapját, hogyan harapja le valaki a párja ujját idegességében, hogyan lehet megszabadulni egy feleslegessé vált kutyától, hová tűnt a csavargó fél lába, hogyan néz ki a Háttérhatalom, ha van... Csomó vad és érthetetlen történet, rengeteg kérdés. Vajon valóban bármi lehet belőlünk? Egyetlen X-faktor-fellépés, és az árufeltöltő sztár lesz? És akkor mi van? Boldogok az árufeltöltőből lett sztárok? Vajon mindenki olyan, amilyenek látszik, vagy épp titokban aljas üzelmeket forralnak az emberek, mint a krimikben? Miért gyilkolásszák szóval és tettel szeretteiket nap nap után? Isten hogyan irányít, mennyire törődik velünk, hol van az örömben, hol a fájdalomban? Szóval ilyen zaklatot-tan foglalkoztatja őt az élet.

RENGETEGEN ÉLNEK LÁZAS KÉPZETEK KÖZÖTT, CSAK MERT AZ ÉLETÜK AMÚGY KIBÍRHATATLAN VAGY ÉPPEEN TÚLSÁGOSAN ÁTLAGOS LENNE.

– Az elbeszélés mód azt eredményezi, hogy nagyon elmosódott a határ a képzelet és a valóság között. Szinte végtelen számú értelmezése lehetne a regénynek, ha különbözőféleképpen kiválasztanánk, melyik fikció, melyik valóság... Fontos, hogy mi az, ami megtörtént, és mi az, ami csak a főhősök képzeletében van jelen?

– Sokszor amit elképzelünk, valóságosabb, mint amit átélünk. Gyerekkori szomszédunk arcát minden áldott nap láttam, mégsem tudnám felidézni. Némelyik kalandot, amelynek során lányokat mentettem meg a tűzvész-től vagy rájuk támadó gonosztevőktől, elevenen őrzöm, holott elvileg meg sem történtek. A regény cselekménye valós, tudható, mikor hol vagyunk, de álomszerűen furcsa dolgokból is akad elég. Továbbá egy feldúlt, rettegő, berúgott, elájult vagy épp halálra dolgoztatott kamasz (alapjáraton is elég élénk) képzelete is csodákra képes. Így aztán a belső és külső utazás nem mindig kristálytisztán különíthető el.

– A regény írójaként sajátos területek tudorának is tűnsz. Ezek az életed részei vagy tudatosan továbbképezted magad a különböző témákban?

– Utánaolvastam természetesen főként a vakságnak, egyes betegségeknek. A dzsúdó és a ministrálás világa, amelyben főszereplőm otthonosan mozog, az én életemnek is részei voltak, ezért ebben nem kellett külön elmerülni. Ahhoz viszont, hogy beleéljem magam a szituációba, hogy tényleg ott legyek, ahol a hőszám jár, muszáj otthonosan mozogni egyes területeken. Arni, az őrült komputerzseni és összeesküvéselmélet-függő külön eset, számos ilyen honlapot böngésztem már korábban is a neten, mert érdekelnek az emberi agy őrült csapongásai. Rengetegen élnek lázas képzetek között, csak mert az életük amúgy kibírhatatlan vagy éppen túlságosan átlagos lenne.

– A „Levágott fül” két ember titkos belső világát nyitja ki. Ez a kamaszlét viharaiban, indulataiban és marcangoló kérdéseiben drámaian, mégis szórakoztatóan megjeleníthető. Mindez véget ér a felnőtté válással?

– Igen is, nem is. Az emberagy forrongásait nem lehet varázsütésre lecsillapítani. Ráadásul ma divatos és üzleti modellként is kidolgozott szerep örök kamasznak lenni. Árulnak rózsaszín surranót nyugdíjas változatban, >

A SZERENCSEJÁTÉK ZRT. BEMUTATJA

ÁKOS

ARÉNA 2018

DECEMBER

15.

PAPP LÁSZLÓ BUDAPEST ARÉNA

Jegyek a www.akos.hu
webáruházban
és az **Eventim** hálózatában
kaphatók!

 Roland

Audi

PETŐFI
RÁDIO

 XIXO

SAXOOLONDON

• LONDONPORT •

SZÖVEG –
DEMETER ANNA BOGLÁRKA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

„HONNAN TUDJA, HOGY BÖSKE VAGYOK?” – „RÁD VAN ÍRVA”

Tímár Böske neve – férjéhez, *Tímár Sándor*hoz hasonlóan – alapvetésnek számít a magyar néptánc követői és kedvelői között. Amikor 14 éves korában először bepillantott a Bartók Béla Táncegyüttes életébe, nem gondolta, hogy ez számára fordulópont lehet, így kisurrant a próbateremből. Aztán persze visszatért – és milyen jól tette! Ez az út vezette a szerelemhez, hazai és külföldi ismertséghez és az idén 25 éves Csillagszeműek létrehozásához. Budai otthonukban beszélgettünk.

- ♦ – 1970-ben még azt hittem, véletlenül kerültem Sándor együttesébe. Versenytornász voltam, magyar-francia szakos gimnáziumba jártam, és semmi közöm nem volt a néptánchoz. Rábai Miklóst ismertem a tv-ből, és úgy gondoltam, minden táncos így néz ki: borízú hang, nagy bajusz, mint egy pásztor a nyája nélkül. A tanulás mellett nem tudtam tovább folytatni a tornát, de nem szerettem volna feladni a mozgást és a versenyszellemet – a néptáncpróbák viszont délután kezdődtek. Későbbi sógorom vitt el a felvételre. Nos, Sanyi nem hasonlított Rábai Miklóstra, és a bemelegítéstől sem voltam elájulva, ezért hazamentem. Másnap persze visszacibáltak: „Hát mégis, milyen dolog ez, még nem is ismered őket!” – mondták.

– A Bartók Béla Táncegyüttes a legnagyobb amatőr együttesek közé tartozott, innen indult a magyar néptánc megújulása, a táncházmozgalom. Hamar beilleszkedett egy teljesen más világba, átélte az erdélyi gyűjtőutakat – amiről akkor az iskolákban még nem beszéltek –, Sebő Ferenc, Halmos Béla, Sipos Mihály indulását, a Tímár-módszer kibontakozását.

– Sanyi volt az egyetlen, aki képes volt megfejteni a néptánc improvizatív jellegét. Olyan ez, mint a nyelvoktatás: meg kell tanulni a nyelvtant, utána mindenki saját maga alkothatja meg a táncát. Segítőtársa és legjobb barátja Martin György volt, de sok nevet sorolhatnék, mint például Csoóri Sándor vagy Nagy László, aki verset írt „Táncbéli tánc-szók” címmel. Fantasztikus időszakba csöppentem! Miután Sándor rájött, hogy a pedagógiához is van érzésem, rám bízta az utánpótlás tanítását – 17 éves voltam, minden rám bízott táncosnál fiatalabb. Még érettségi előtt megkérte a kezem, 26 év korkülönbséggel.

—
TÉVES GONDOLKODÁS,
HOGY A GYEREKEKNEK
SZABADSÁGRA VAN
SZÜKSÉGÜK, SOKKAL INKÁBB
A BIZTONSÁGRA, ARRA, HOGY
TUDJÁK, MIT KELL TENNIÜK,
ÉS KÖZBEN ÉREZZÉK, HOGY
NAGYON SZERETIK ŐKET.
—

EMELJÉK FEL A FEJÜKET, HÚZZÁK KI MAGUKAT, ÉS NE ÚGY ÁLLJANAK OTT, HOGY „BOCSÁNAT, HOGY ÉLEK”, HANEM ÚGY, HOGY „MEGÉRKEZTEM”.

– Milyen hatása volt ennek a korkülönbségnek akkoriban?

– 1974-ben botrányosnak számított, de kitartottunk: hétfőn leérettségiztem, és kedden férjhez mentem. Manapság az emberek túl sokat gondolkodnak, vannak, akik 10 évig élnek egymás mellett, de nem egymással. Nekem is rengetegen mondták: „De hát nem is éltél még!” Engem viszont egyáltalán nem érdekelt az olyan dolgok, mint „a karrier és család közötti egyensúly”. Előbbivel sosem foglalkoztam, mégis lett, a gyerekeim pedig születtek szép sorban, és ez nem gátolt meg semmi- ben. A legidősebb fiam révén hét unokám van. Szerintem ma a fiatalok hihetetlenül félnek az elköteleződéstől, a házasságtól, de minél tovább húzzák, annál inkább ijesztő lesz.

Tímár Sándor mindeközben a másik szobában pihen. 84 éves koráig nem is járt orvosnál. Két betegsége után azonban most sokat kell pihennie. A családból valaki mindig mellette van, Böske is épp az óráját nézi, mikor kell majd ébresztenie.

– Sándor asszisztense voltam 12 évig. 1981-ben kinevezték az Állami Népi Együttes élére művészeti vezetőnek és koreográfusnak, és persze én is vele mentem – onnantól kezdve 16 éven keresztül színpadi szólótáncos és tánckarvezető voltam. Ezekben az időkben rengeteg nehézséggel járt Sándor szakmája, mert sosem volt pártrag, azt mondta, vagy kell a szakmai tudása, vagy nem. Pozsgai Imre, akkori kulturális miniszter ki is nevezte őt, azonban ha a legfelsőbb szinten el is fogadták, alacsonyabb szinteken még sokáig megnehezítették az életét. Sanyi már ekkor kérvényezte, hogy a táncosok tanuljanak más szakmát is, de elutasították – mostanában azt

tapasztalom, pont az a legnagyobb gond a gyermekek táncoktatásában, hogy olyan kiöregedett táncosok is elszegődnek tanárnak, akiknek nincs is érzékük hozzá.

A budapesti gyermektáncoktatás elindítója Tímár Böske volt. Kidolgozták férjével együtt a Tímár-módszert, illetve az évek során rengeteg tapasztalata gyűlt össze. Egészen kicsiknek – előbb 5, majd 3 éves kortól – létrehozta egy gyermekegyüttest. 1993 őszén 50 fővel indultak, a létszám júniusra 150-re nőtt, így nem maradhattak az Állami Népi Együttesben. Ezek után Böske megalapította a Csillagszeműeket.

– Miért pont Csillagszeműek?

– Olyan nevet szerettünk volna, ami illik és méltó a gyerekekhez, és képviseli a népi vonalat. Nem én találtam ki, a sógorom volt a „keresztszülő”: hárman vagyunk lánytestvérek, idősebbik nővérem férje Mészáros Géza festőművész. A Csillagszemű kapcsolódik a csillagos éghez, a világmindenséghez és a népi kultúrához is. Sándor mindenben támogató, ma már mind az öt gyerekem részt vesz a működésében: hárman tanárként dolgoznak, Sári lányom lett a fotósunk, miután abbahagyta a táncot, Matyi operatőrként és rendezőként segíti a munkánkat. Gergő pedig, a legkisebb, a papa nyomdokaiba lépett, ő a Táncművészeti Egyetemen tanul.

A Tímár gyerekeknek így rengeteg csillagszemű „testvére” lett, és szüleikkel sokszor a próbákon találkoztak. Tímár Böske szerint jól viselték, sosem voltak egyedül, a turnék során gyermekőrzők és a nagyfi vigyázott rájuk – de ez is talán inkább neki, anyaként volt rossz érzés. Nem gondolta volna, hogy az ötlete később egy több tízezres holdudvarral rendelkező mozgalommá alakul.

– Én 25 évvel ezelőtt csak azt szerettem volna, ha minél több gyerek részesülhetne ebben Budapesten, és ez sikerül. Úgy gondolom, hogy a gyerekek minden irányban nyitottak, ezért kell kicsi korban elkezdni a tanításukat, és nagyon nagy a felelősségünk, milyen példát mutatunk. A módszer lényege a már nem létező néphagyomány, a paraszti társadalom rendje szerinti gondolkodás: a nagyközösségek, óriáscsaládok biztonságot adtak, az adott értékrend természetes módon hatott – a tánc, az ének is naponta jelen volt. A gyermekjátékok is úgy alakultak ki, hogy a gyerekek ellesték, eltanulták a lépéseket és formákat – lakodalmakban, bálokban szívták magukba a táncnyelvet. Például az eladósorban lévő fiataloknál egyértelmű jelzés volt,

ha valaki már negyedszer kért fel egy lányt. Sokan ma egy-egy szalagavató táncnál meg sem merik fogni a lányok derekát.

Tímár Böske szerint a gyerekeket csakis úgy lehet tanítani, ha egyenrangúként kezeljük őket, és mindig annyit kapnak a táncból és a nevelésből, amennyi pont elég számukra. A tanárpár áll középen, és ők utánozzák a mozdulatot. Magyarázni nem szabad, maximum vezényelni: így akár egy óra alatt alapszinten megtanulják például a dunántúli ugrózt, lassú és friss csárdást. A különleges tehetségekkel egy másik rendszerben, a Tímár Akadémián foglalkoznak, ide már válogatás során kerülnek a táncosok, míg a Csillagszeműekhez bárki bármikor csatlakozhat.

– Mi az, ami elengedhetetlenül fontos a gyerekek tanításakor?

– Szerintem rendkívül egyszerű: szigorú szabályokat állítottam fel, amiért a gyerek nem haragszik, hiszen biztonságot ad neki. Téves gondolkodás, hogy szabadságra van szükség, sokkal inkább a biztonságra, arra, hogy tudják, mit kell tenniük, és közben érezzék, hogy nagyon szeretik őket. Városi körülmények között is ki lehet aknázni azokat a lehetőségeket, amik ránk maradtak a régmúltból – nem mindegy, hogy valaki a múzeumban látja a sárközi viseletet, vagy rajta van a színpadon. A 25 éves jubileumon 400 ovisom lépett fel úgy, hogy a színpad mögött, amíg váraoztunk, a légy zümmögését is lehetett hallani. A rend, fegyelem és a sok vidámság meghozza az eredményét, ezek a gyerekek nem is ismerik a lámpalázat. Rengeteg sikerélményt kapnak itthon és külföldön is, hiszen császári palotában, rangos fogadásokon lépünk fel, rengeteg állami kiküldetésen vehetünk részt. Mindig azt mondom nekik, ha valahol megjelennek, emeljék fel a fejüket, húzzák ki magukat, és ne úgy álljanak ott, hogy „bocsánat, hogy élek”, hanem úgy, hogy „megérkeztem” – ez az életben is elengedhetetlen.

A Csillagszeműeknél nincs harag, durvaság és káromkodás, nincs is rá szükség, egyszerűen meg kell tanulni a szabályokat. Ezek a szülőkre is vonatkoznak, akik legfeljebb négy alkalommal mehetnek be a próbaterebbe, de ott mobilozni, beszélgetni nekik sem szabad.

– Miben más most a helyzet, mint 25 évvel ezelőtt?

– Minimum háromszor annyi időt kell fordítani egy gyerekre, mint azelőtt. A legnagyobb változás ugyanis a szülői háttérrel történt: az utóbbi 10 évben felduzzadt a válások száma. Emellett azt veszem észre, a tekintély,

a fegyelem egyre inkább eltűnik: kics csoportos ovisok káromkodnak, az éttermekben az egész család lóg a telefonján, a kicsi pedig egy tableten. Azt mondta a fiam: „Mama, aki nincs a Facebookon, az nincs is.” Hát én akkor nem vagyok (nevet). Viszont minden munkatársam az általam képviselt szellemben nőtt fel, amire nálunk szükség van. Sajnos a mi szakmánkban sem mindenki angyal, de igyekszünk megtartani az alapértékeket.

– Mi az, ami segít ebben és a mindennapokban?

– Én hívő ember vagyok, aki nem ijed meg az élet nehézségeitől, mert tudom, hogy Isten a támaszom, nem fog magamra hagyni. Olyan keveset kér tőlünk, csak annyit, próbáljunk jók lenni, és még sok esetben ezt sem tudjuk megtenni. Ha már megpróbáljuk, az is elég. Szerintem Jézusnál liberálisabb ember nem volt a Föld kerekén: ő tényleg mindenkit elfogadott úgy, ahogy van, és mindent megbocsátott. Emellett a kitarás és a kemény munka elengedhetetlen. Nem szeretem például a nevelés szót, én úgy hiszem az életünkkel kell példát mutatni, és nem kell erről annyit beszélni. Mindent a legegyszerűbben kell megközelítenünk, és akkor működik: a felesleges, rápakolt dolgok zavart és bizonytalanságot okoznak.

– A próbákat, találkozókat, magánéletet csak egy igazán jó koordinátor tudja egyben tartani. Ön az?

– Kellett a művész férj mellé valaki, aki ellátta a gyakorlati dolgokat is. Mindig is korán keltem, mindennap főzök reggel – bár sokáig nem tudtam, hiszen folyamatosan úton voltunk. Általában ezután valamilyen tárgyalás, ügyintézés következik, háromtól pedig próbák, különböző helyszíneken.

– Hogy viszonyulnak a Böske névhez a tárgyalásokon, hivatalos rendezvényeken?

– Sokan megkérdezik, nem sértődök-e meg esetleg, ha így hívnak. Vagy csak azt mondják: „Nem így képzeltel magát”. Amikor először találkoztam anyóssommal, közölte, hogy a tehenét hívták Böskének, de megnyugodtam, mert a lovát pedig Zsófinak. Nagyon szerettem piciként királykisasszonyt játszani, Bettinek, Lizának hívtam magam, mire megszólalt a nővérem: „Nem Betti vagy te, hanem Böske!” Innentől pedig rám ragadt a név, hiszen a testvéreim megelőztek az iskolában. Amikor először – a teljes nevemmel – bemutatkoztam Sanyinak, rám nézett: „Akkor hát te vagy a Böske.” – „Honnan tetszik tudni, hogy Böske vagyok?” – kérdeztem. – „Rád van írva!” – mondta. ♦

ÖSSZEÁLLÍTOTTA –
BAKA ILDIKÓ, FODOR KRISZTINA

SOROZAT –
KIMENŐ

OKTÓBERI KIMENŐ

BÜSZKESÉG ÉS BALÍTÉLET KÉT SZÍNÉSZRE

Szeptemberben mutatták be, és októberben is több alkalommal játsszák a Büszkeség és balítélet két színészre című darabot, amelyet Joanna Tincey angol színésznő írt Jane Austen regényéből. Az előadásban színre lép a bájos és eszes Lizzie, a zord és titokzatos Mr. Darcy, az álmatag Jane, a kenetteljes Mr. Collins, az egymást gyöttrő Bennet házaspár, a csacska Kitty és a még csacskább Lydia, és valamennyi rokonuk, barátjuk, ismerősük – életre keltjük pedig mindössze kettő darab virtuóz színész: Balsai Móni és Schmied Zoltán.

Budapest, Centrál Színház, 2018. október 4., 12., 25., 28.

PÁL FERI ELŐADÁSAI

2018 decemberében Pál Feri befejezi a keddi alkalmakat – de addig néhány előadását még meghallgathatjuk. Minden kedden egy-egy önálló témát dolgoz majd fel, összefoglalja a 18 év alatt elmondottakat. Az októberi témák:

*október 2. Életút mint projektmenedzsment
október 9. Én – mi – mindenki: Az önmegvalósítás
lehetőségei*

*október 16. Hogyan lesz az élettapasztalatból
bölcsség?*

*október 30. Hogyan segítsünk magunknak és másoknak?
Budapest, Szent István Egyetem Budai Campus*

8. MOZINET FILMNAPOK

A fesztiválon többek között olasz, lengyel, iráni, libanoni és magyar alkotók munkáit nézhetjük meg. A vetítéseket a filmekhez szervezett beszélgetések, közönségtalálkozók és más programok egészítik majd ki. A Hidegháború című filmben két lengyel zenész kapcsolata bontakozik ki előttünk, akiket egy idő után elválaszt a férfi disszidálása.

Budapesten a Puskin moziban, és vidéki városok art mozijaiban, 2018. október 20. és 23. között

Részlet a Hidegháború című filmből

BOGGIE-KONCERT

Idén öt éve, hogy a „Parfüm” című dal elindult világ körüli útjára, az énekesnő ebből az alkalomból ad koncertet.

A 2017 szeptemberében megjelent „3” című harmadik nagylemezének dalaiban a klasszikus zene, a kortárs francia pop és a világzene hatásai jelennek meg. Ahogy a korábbi lemezeket, ezt is a nyelvi sokszínűség jellemzi.

Budapest, A38, 2018. október 24.

MAMA, NÉZD!

Múzeumba járni babával is jó! A szervezők tárlatvezetésre várják az 1 év alatti babával érkező kismamákat és kispapákat, hogy felfedezhessék a magyar festészet legszebb családi képeit.

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 2018. október 18., november 22., december 13.

OROSZ ZENEI FESZTIVÁL

A rendezvény a 145 éve született Sergey Rachmaninov remekműveit állítja középpontba. A zenekari művek mellett felcsendülnek majd a zeneszerző dalai, kamaramuzsikája, zongoraművei, megismerhetjük izgalmas életét, illetve megtekinthető lesz a moszkvai Rachmaninov Múzeum különleges összeállítása is. A fesztivál hangulatát az Oroszországból meghívott vendégművészek teszik még autentikusabbá.

Több budapesti helyszínen, 2018. október 2–6.

RECIRQUEL ÚJCIRKUSZ TÁRSULAT: MY LAND

A Vági Bence társulatvezető által rendezett előadás hazai bemutatója még meg sem történt, de az Edinburgh Fringe Fesztiválon már többször is műsoron volt, és nagyon pozitív volt a fogadtatása. A produkció zeneileg Both Miklós ukrán népzenei gyűjtésére támaszkodik, az audiális koncepciót továbbá Szirtes Edina Mókus és Terjék Gábor

KÉPMÁS-ESTEK CSALÁD ÉS MŰVÉSZET

HELYSZÍN: VÁRKERT BAZÁR, VETÍTŐTEREM

a fotó a film forgatásán készült

TÁRS VAGY VETÉLYTÁRS? HOGYAN ÉLÜNK EGYÜTT A TECHNIKAI ESZKÖZÖKKEL?

Szinte mindent képesek vagyunk robotizálni, de pótolható-e mindenben okoseszközökkel az ember?

Deák Kristóf új filmje, *A legjobb játék* indítja a Képmás-estet, az azt követő beszélgetésben pedig feltesszük és megpróbáljuk megválaszolni a film ihlette kérdéseket az alkotók és egy szakértő segítségével.

Vendégeink: Deák Kristóf filmrendező és Nina Kov koreográfus alkotópáros, valamint Böszörményi-Nagy Gergely, a Brain Bar jövőfesztivál alapítója.

Moderátor: Szám Kati, a Képmás főszerkesztője

Időpont:

2018.
10.04.
CSÜTÖRTÖK

19 ÓRA

**A RENDEZVÉNYEN VALÓ RÉSZVÉTEL ELŐZETES,
VAGY HELYSZÍNI REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT.
A BELÉPŐ EGY KÉPMÁS MAGAZIN.**

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ +36/1/3651414
SZERKESZTOSEG@KEPMAS.HU

ONLINE REGISZTRÁCIÓ: KEPMAS.HU/KEPMAS-EST

RENDEZŐ:

KÖZREMŰKÖDŐ:

TÁMOGATÓ:

OKTÓBERI KIMENŐ

zeneszerzők jegyzik. A bőr, az izomzat, az erő természetes megjelenése jellemzi az előadást.

Budapest, MŰPA, 2018. október 16.

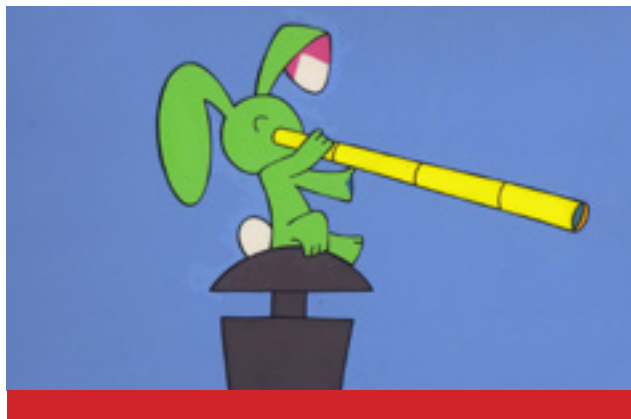

Kép: Réthey-Prikkel Tamás, Recirquel

Részlet az előadásból

ORSZÁGOS RAJZFILMŰNNEP

Októberben több mint 100 helyszínen – mozikban, művelődési és közösségi házakban, könyvtárakban –

ünneplik országsszerte ingyenes vetítésekkel az Animáció Világnapját. Különleges alkalom az ünneplésre, hogy 40 éve láthattuk először a televízióban A kockásfülű nyulat. Az évforduló kapcsán Richly Zsolt filmrendező egyéb filmjei is láthatóak lesznek, köztük a tavaly megjelent Luther rajzfilmsorozat. Az érdeklődők számos magyar és külföldi animációs film közül válogathatnak.

Országsszerte, 2018. október 26–28.

20. JUBILEUMI GÖDÖLLŐI NEMZETKÖZI HÁRFASFESTIVÁL

A szervezők rengeteg programmal várják a nézőket, ott lesz többek között Vigh Andrea, Razvaljajeva Anasztázia, egy francia-spanyol esttel fellép Isabelle Moretti, bemutatkoznak fiatal tehetségek, és lesznek kifejezetten gyerekeknek szóló előadások is. A fesztivál végén a Zeneakadémia Nagytermébe költözik a gála, ahol 3 hárfaversenyt és egy-egy szólóhárfadarabot is meghallgathat a közönség.

Gödöllő, 2018. október 5–14.

Vigh Andrea

Kép: Posztós János

MARGARET ISLAND

Megjelent a Margaret Island új albuma! Lábas Viki, a zenekar énekesnője szerint az előző lemezek napfényes hangulatúak voltak, most először nem csak a vidám pillanatokból merítettek. Az eddig irányvonal megtartása mellett zeneileg új hangzásokkal, új hangszerekkel is kísérleteztek.

Kép: Pályi Zsófia

CAFE BUDAPEST KORTÁRS MŰVÉSZETI FESZTIVÁL

Októberben több mint 100 program várja a legkülönfélébb műfajokban szerte Budapesten az érdeklődőket.

A száz évvel ezelőtt született Leonard Bernsteint két előadással ünnepli a fesztivál: Candide című, a musical és a vígopera határán egyensúlyozó művét Böhm György állítja színpadra, sötét tónusú kétszereplős kamaraműve, a Trouble in Tahiti pedig Fekete Gyula szintén kétszereplős operájával egy estén látható majd a Zeneakadémián. Lesz dokumentumfilm-vetítés, világzenei koncertek, számos képzőművészeti és irodalmi program.

Budapest, több helyszínen, 2018. október 5-től

Az Atlanta Falcons gigantikus stadionja előtt egy főként fémből és fából készült sólyom vigyázza a bejáratot.

A műremeket egy fiatal **magyar** képzőművész tervezi.

Miként lesz egy **pesti srác** nagymenő a világban?

GYŰJTŐ

Minden szerdán a Trend FM-en
15.30-tól

Hallgassa további
érdekességekért

a kultúra és befektetés világából

TREND FM ^{94.2}
Gazdaság és Kultúra

www.trendfm.hu

VARÁZSLAT A TISZA-TÓNÁL

Mindig elcsábított a Balaton, a Fertőt is többre értékeltem, de a mesterséges Tisza-tó eddig nem izgatott nagyon. A szeptemberi balzsamos nyárban mégiscsak elvetődtem a partjára. Kerékpároztam, csónakáztam, és túrám végéhez közeledve a tiszafüredi Kormorán kikötőben olyat láttam, mint eddig soha: egy tetszetős házikó hajózott a végtelennek tűnő nádasok felé, rajta láthatóan boldog utasokkal a tornácán. Ott helyben megfogadtam: visszatérek még ide, hogy kihajózzak vadvízország közepébe távcsővel, pecabottal, szalonnával.

◆ Persze nem csak a Kormorán úszóháza tehet arról, hogy egyből beleszerettem a Tisza-tó különleges világába. Két napon át lépten-nyomon olyan látvány tárult elém, amilyenhez hasonló eddig csak az ismeretterjesztő tévécsatornák Afrikát vagy Délkelet-Ázsiát bemutató dokumentumfilmjein láthattam.

A Tisza-tó nem egybefüggő vízfelület, hanem több medencéből áll, ezek északról dél felé haladva a következők: Valki-medence, Poroszlói-medence, Füredi-medence, Sarudi-medence és az Abádszalóki-medence. Mindegyiknek más a különlegessége: a poroszlói rendelkezik a legváltozatosabb vízfelülettel, a Valki-medencében található Szartos varázslatos sárga tündérfátyol-szőnyege, a Füredi-medence rejt az elárasztott falut, Óhalászit és a tó legnagyobb tavirózsatelepét, az abádszalóki hatalmas vízfelülete pedig strandoláshoz és motoros vízisportokhoz ideális.

Ősszel érdemes a tó északi részét bázisnak választani, mert a legtöbb látnivaló és program Poroszló és Tiszafüred térségében található ilyenkor.

Ideális a Tisza-tavi Ökocentrumban (Poroszló) kezdeni a vidék felfedezését, főleg, ha családdal érkezünk. A hazai édesvizek élővilágát bemutató központ 2012-ben nyitotta meg kapuit, legfőbb látványossága Európa legnagyobb édesvízi akváriumrendszere. A 735 ezer liter összterefogatú tartályokban a több mint 50 féle hazai hal mellett olyan ritkaságokat is láthatunk, mint a Fekete- és Kaszpi-tenger vidékén honos sőregtök és vágótok. Ezek a halak korábban hazánkban is gyakoriak voltak, napjainkban azonban a Vaskapu duzzasztóműve megakadályozza, hogy felússzanak a Dunán. A főépület pincéjében található medencék „sztárja” kétségtelen a víz alatti alagút, ahol a fejünk felett is átúsznak a hatalmasra hízott vizák, bár a show-t könnyen ellopják a mosolygós vidrák a szomszéd teremben, csak a rájuk jellemző éles füttyöt kell bevetniük.

Úszóház a tiszafüredi Kormorán kikötőben

Érdeemes több órát tervezni a látogatásra. Az akváriumon kívül hullőket, interaktív és időszakos kiállításokat, valamint körpanorámás kilátót is találunk a felszálló madárra emlékeztető főépületben, a kertben pedig őzek, szarvasok, aranysakálók, rókák élnek. Az énekesmadarak közé mi is beszélgethetünk a szabadtéri ketrecbe. Találunk a parkban tájházat, baromfiudvart és állatsimogatót is. Belépéskor érdemes a „mindent bele” csomagot (3100 forint, bővebb infó és kedvezmények: www.tiszataviocentrum.hu) választani, ez tartalmaz ugyanis egyóras csónakos kirándulást, amin szakképzett túravezető mutatja be a Tisza-tó különleges növény- és állatvilágát.

Amennyiben kedvet kaptunk hosszabb vízútúrához is, számos lehetőség közül választhatunk, érdemes személyesen érdeklődni a közeli kikötőkben. Ilyenek Poroszlón a Fűzfa kikötő vagy a Csicsman kikötő. Bővebb információért használhatjuk az Ökocentrum honlapját is, vagy keressük fel a helyi Tourinform-irodát (Poroszló, Fő út 5.).

Kerékpárral könnyű és biztonságos terep a Tisza-tó, kifejezetten ajánlott kezdő tókerülőknél és családosoknak. Teljes hossza 65 kilométer, de ha a Valki-medencét is bele vesszük (ez a teljes tó kör), akkor 95 kilométeres a táv. Az út végig a töltéseken vezet, kivéve a Poroszló és Tiszafüred közötti 8 kilométeres szakaszt, itt a 33-as főúton kell haladjunk, azonban jó hír, hogy már elkezdték a kérdéses szakaszon a kerékpárút építését. Korábbi tapasztalatok miatt kerülöm a forgalmas főutakat, ezért Poroszlótól az óramutató járásával ellentétes irányt választva tekertem el Tiszafüredig. Sarudig egymást érik a parton a stégek, a kilátás a tóra egészen Kisköréig nagyon szép, fák ritkán takarják.

A vízlépcsőt elhagyva Abádszalóknál, a Nagykunsági öntöző főcsatorna torkolatánál találunk egy egész évben üzemelő kávézót. Ez körülbelül féltávon fekszik, ezért érdemes itt feltölteni készleteinket, mert ősszel a szalóki strand büféi nem üzemelnek, a kerékpárúton

Poroszlói-medence

legközelebb csak Tiszafüred-Tiszaörvény kikötőinél lesz lehetőségünk vásárolni. Ha újoncok vagyunk a Tiszánál, itt fogunk véglegesen beleszeretni, ahogy ez velem is megtörtént. A Szabics kikötőtől indul a Tiszavirág ártéri sétaút, amely az ártéri erdő élővilágán kívül régi mesterségeket is bemutat, de természetfotózáshoz is tökéletes az útvonal. A túrát kombinálhatjuk evezős kirándulással is, a kikötőben pedig szállást is találunk (www.szabicskikoto.hu). Csakúgy, mint a közeli Kormorán kikötőben, ahol az említett úszóházon akár a kerékpárjainkat is elvihetjük a Tisza-tó közepére, de a parton épített vendégházak is tökéletesen kiszolgálják a természetkedvelőket.

A kikötőtől két kilométeres tekerés után érkezünk meg Tiszafüredre, a város szélén érdemes felkeresni az idén átadott Tisza-tavi Kerékpáros Centrumot. Különleges alakjával már messziről felhívja a figyelmet, az érdekes vonalvezetés pedig funkciót is rejt magában: a centrum körül ívelő függő járdákon kerékpárral is megközelíthető az első emeleten lévő öltöző és zuhanyzó, és a második emeleten található kávézó, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a tóra (www.bringaelmeny.hu). ♦

TIPPJEINK:

A tókerülés fáradalmait pihenjük ki a tiszafüredi Thermal Strand- és Gyógyfürdő medencéiben. Nyitva mindennap 9 és 20 óra között, felnőttjegy ára 1100 forint.

Látogassuk meg a szigorúan védett Tisza-tavi madárrezervátumot, ez az őszi vonulási időszakban is a madarak kedvenc állomása. Csak csónakkal ➤

A Tisza-tavi Ökocentrum akváriuma

közelíthető meg, a poroszlói és tiszafüredi kikötők egyaránt szerveznek ide ökotúrákat.

Halászlé vagy fish and chips? Tiszafüreden a Helló Hal és a Stég az ász a műfajban, azonban októberben bizonytalanul üzemelnek, viszont mindkét hely nyitott falatozót Budapesten, az előbbi a Ráday utca elején, a Stég pedig a Dob utcában. Belfentes források szerint a Tisza-tónál egész évben az abádszalóki Aquarium és poroszlói Fehér Amúr Halászcseré étterem kínál kitűnő minőségű tiszai halat.

Ha már Abádszalók, keressük fel a Babamúzeumot! 56 cm-es méretű babákon több mint 560 rend ruha tekinthető meg. Elsősorban a Kárpát-medence területéről származnak, de lelkes adakozók jóvoltából a Föld több mint 60 országának jellegzetes népviselete is látható.

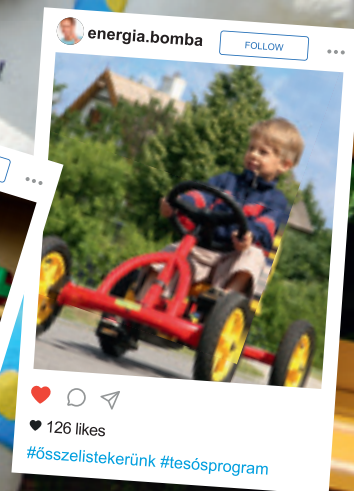
Őszi programok Poroszlón: Állatok világnapja az Ökocentrumban madárbeutatókkal, látványtetéssel (10.13.); Poroszló „tökös falu” töklámpa-szépségversennyel, tökös ételekkel (10. 27–28.); Falánk szombat, halas ételek féláron a helyi éttermekben (11.17.).

Kiskörén látogassuk meg a 2014-ben átadott 1371 méter hosszú, vízesésekkel tarkított hegyi patakra emlékeztető hallépcsőt! Ez biztosítja a halaknak az összeköttetést az élő Tisza és a tíz méterrel magasabban fekvő tó között, az itt élő több mint 50 halfajból bizonyítottan 24 már használja is. A patak folyásának elején egy ablakon keresztül figyelhetjük meg a halak vonulását.

ŐSZEL SINCS MEGÁLLÁSI!

Bobóország, az
én birodalmam

Szünet a suliban, oviban, mókuskerékben

A Kolping Hotelben a tesók nem fognak összeveszni, hogy kinek a kívánsága teljesüljön. Mindenkié! Az óriási parkban több játszótér és élményhelyszín „fárasztja” a kicsiket és pihenteti a szülőket. Ha az időjárás a 4 fal közé küldi a gyerekeket, akár kismotorral vagy rollerrel is száguldhatnak egyik programról a másikra. Szereti a zenét? Kézműveskedne? Vagy igazi vízcisibe? A szülőknak csak annyi a dolga, hogy a napi programsorozatból válasszanak: merre induljunk először?

A Képmás Magazin olvasóinak ajánljuk:
www.kolping.hotel.hu/kepmas

KOLPING HOTEL **** SPA & FAMILY RESORT

8394 Alsópáhok, Fő u. 120. • Tel.: (+36) 83 344 143
sales@kolping.hotel.hu • kolping.hotel.hu

10.23-26.

5 év alatt
ingyen!

10.26-11.04.

Őszi szünet
Halloween
extrákkal!

11.04-12.21.

Minden 4.
éjszaka
ajándék!

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON, zoológus

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

VISSZATÉRŐ ÁLLATVILÁG

Az ember térhódítása az állatvilágnak általában nem tesz jót. Az elmúlt évszázadokban a városiasodás, a növényvédőszeres, a villanyvezetékek, no meg persze a szándékos irtóhadjáratok következtében számos állatfaj vagy teljesen eltűnt hazánkból, vagy ritkasággá vált. Ám az idő múlik, és az eltűnt állatok szép lassan elkezdtek visszatérni.

- ◆ Ami a városiaknak talán leginkább feltűnik, az a tömérdek szarka. Mi, akik a hatvanas-hetvenes években voltunk gyerekek, a szarkát szinte csak a mesekönyvekből ismertük, és szenzációszámra ment, ha vidéki rokonainknál meghallottuk cserregni a tetőn. A nyolcvanas évektől azonban nagyobb testvérével, a dolmányos varjúval együtt egyre gyakoribb lakójává vált a településeknek, beleértve még a fővárost is. Városlakóvá válásuk bizonyos értelemben éppen az ellenük folytatott irtóhadjárat eredménye: az intelligens madarak rájöttek, hogy ez az a hely, ahol nem lőnek rájuk, nem is mérgezik őket, ráadásul ehető hulladék is bőven akad, és egy valamirevaló szarkának a kertvárosi kutyák tányérjából sem nehéz eledelt lopni.

Szarka (*Pica pica*)

BAGOLY A VARJÚFÉSZKEKBEN

A szarka és a szürke varjú elszaporodása nem öröm az énekesmadarak számára, viszont jól jön a vércséknek, baglyoknak, amelyek nem építenek saját fészket, hanem szívesen költenek a varjúfélék elhagyott fészkeiben. A ragadozó madarak egyébként is jó ideje megjelentek már, hogy elfoglalják helyüket a városi életközösségben. A vörös vércse, de még a vándorsólyom számára is tökéletesen megfelelnek természetes sziklafermek helyett a városi toronyházak vagy templomtornyok kőpárkányai, és a lusta városi galambok, ha nem is sütve, de szó szerint a szájába repülnek a ragadozónak. Ami magukat a galambokat illeti: az elmúlt évtizedekben az elvadult házigalambok mellett egyre gyakrabban látni az örvös galambot is, amely korábban védett ritkaságnak számított.

VISSZATAPSOLT HATTYÚDAL

A bütykös hattyú egy évszázadon át hiányzott a hazai madárfaunából, csak a rút kiskacsa meséjéből ismertük. A huszadik század végén kezdett el visszatelepülni, és soha nem látott mértékben elszaporodott, ma már szinte minden balatoni strandon látható. A korábban itt élt hattyúk emberkerülő, óvatos madarak voltak, a mai állomány azonban bizalmasan, sőt, nemritkán agresszíven viselkedik. Feltehetőleg a brit parkok félszelíd madarainak leszármazottai, és elveszítették már az embertől való félelmüket. Náluk sokkal ritkábbak az énekes hattyúk, de ennek a fajnak a költését is évek óta rendszeresen megfigyelik már az Ipoly folyón. A nagy visszatérők közé tartozik a kárókatona is: a múlt században a Kis-Balaton féltett kincse volt, ma már a fővárosi Duna-szakaszon is láthatjuk bukdácsolni a hullámok közt, a halgazdaságokban pedig kártevőként tekintenek rá.

Eurázsiai hód (Castor fiber)

„VISSZAHÓDÍTÁS”

Hogy a hód valaha előfordult Magyarországon, azt sokáig csak írásos emlékekből tudtuk: 1865-ben látták az utolsó példányt. Az ezredforduló előtt kezdték meg visszatelepítését, amihez még hozzájárultak az Ausztria irányából természetes úton érkező példányok is. Ma már ritkának sem számít, és az embert sem kerüli már annyira, mint régen: a Római-part sétányán a járőrelők közt is látták már sétálgatni. A fák kidöntésével és az árvízvédelmi töltések átfurkálásával sok helyütt gazdasági károkat okoz, de gátat az európai hód nem épít: ezért nem változtatja meg a környezetét olyan nagy mértékben, mint kanadai rokona, amely a patakmedrek eltorlaszolásával és a víz felduzzasztásával tavakat hoz létre, élőhelyet teremtve számtalan egyéb állatnak.

A SAKÁL ÉVSZÁZADA

Az utóbbi évtizedek legnagyobb visszatérője minden bizonnyal az aranysakál. Ez az állat mindig is élt hazánkban, csak azért van róla kevés adat, mert nem sakálnak hívták. Ő volt az a bizonyos réti farkas, akivel Toldi Miklós viaskodott a nádasban. A szürke farkassal ellentétben ugyanis, amely a hegyvidéki erdőket kedveli, a sakál az alföldi vizes élőhelyeken van otthon, legszívesebben a folyók, tavak mentén telepszik meg. Magyarországon a huszadik század első harmada óta nem látták, csak a kilencvenes években jelent meg újra, először a Dráva mentén. Manapság több van belőle, mint valaha, és szinte az ország teljes területén találkozhatunk vele: legutóbb az újpesti vasútállomás környékén láttak kószálni három aranysakált. ♦

Aransakál (*Canis aureus*)

AZ ÖRVÖS GALAMB TERMETESEBB A VÁROSI GALAMBOKNÁL, ÉS ATTÓL ELTÉRŐEN SOHA NEM KÖLT AZ ÉPÜLETEK PÁRKÁNYAIN, RÉSEIBEN, PADLÁSAIN, HANEM FÁN FÉSZKEL, MINT A BALKÁNI GERLE, AMELY VISZONT SOKKAL KISEBB ÉS KARCSÚBB NÁLA.

A DARVAK HOSSZÚ IDEIG CSAK TELELNI JÁRTAK A HORTOBÁGYRA, ÁM AZ UTÓBBI ÉVEKBEN ÚJRA MEGFIGYELTÉK KÖLTÉSÜKET IS.

A BALATONI STRANDOKON VAGY A DUNA-PARTON MEGJELENŐ HATTYÚKAT SOKAN KENYÉRDARABOKKAL ETETIK. EZZEL AZONBAN NEM TESZNEK JÓT SEM A HATTYÚNAK, SEM A TÖBBI MADÁRNAK, AMELYEKET A TÚLSZAPORODOTT HATTYÚK KISZORÍTANAK FÉSZKELŐHELYEIKRŐL.

AZ ARANSAKÁL ÁZSIA EGYES ORSZÁGAIBAN AZ EMBER KÖZELÉBEN IS MEGÉL, A SZEMÉTDOMBOKON KOTORÁSZIK EHEŐ HULLADÉK UTÁN.

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
TERMÉSZETKÖZELBEN

FEKETE PÉNTEK

Az állatvilágban is előfordulnak veszekedések, a nagy csapatokban mozgó flamingók különösen híresek arról, hogy néha elpattan a húr ebéd közben. Egy ilyen pillanatot mutat be *Pedro Jarque Krebs* is. A perui származású, Spanyolországban élő természetfotós ezzel az alkotásával elnyerte az idén negyedik alkalommal megrendezett, Az Év Madárfotósa c. fotópályázat fődíját.

- ◆ Nem véletlenül alkotásként jellemezzük Krebs fényképét, ugyanis a fotós valódi állatokat fényképez eredeti élőhelyükön vagy állatkertekben, rezervátumokban, a végső látványt viszont digitális utómunkával hozza létre. Képeire jellemző, hogy egységesen sötét háttérrel választ az alanyoknak és gyakran több fényképet összeillesztve jut el a végső látványig. A fotós a pályázat kiállításának megnyitóján fontosnak tartotta kiemelni, hogy a szó klasszikus értelmében nem tekinti magát természetfotósnak, ugyanis a pusztá dokumentálás helyett jobban foglalkoztatja, hogy átformálja a természet hétköznapijait saját vízióira.

„A veszekedő karibi flamingókat egy Madrid melletti védett területen fényképeztem, ahol ezek a madarak félig vad körülmények között élhetnek. Az utómunkálatok közben láttam, hogy pont úgy civakodnak, mint azok a vásárlók, akik a karácsonyt megelőző hatalmas leértékelések és akciók miatt verekedni is képesek, ezért kapta a kép a Fekete péntek címet.”

Az Év Madárfotósa természetfotós pályázatot két rangos brit szervezet rendezi, a Brit Ornitológiai Alapítvány (British Trust for Ornithology) és a szintén brit Nature Photographers Ltd. A 2018-as pályázat díjnyertes képeit a bto.org honlapon nézhetjük meg, Pedro különleges állatportréit pedig a honlapján: pedrojarque.com. ◆

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
FRISS FORGÁCSOK

TEPSICSATA, CSÍBOR BÁCSI, BÜDÖS VAGON

◆ Munka és család egyensúlyával úgy vagyok, mint a legtöbb apuka: aligha tudom a titkot, hogy jussom ide is, oda is elég. Itt kevés vagyok, ott nyúznak, amott csúszom a határidőkkel, emitt is elkelve egy gyertyafényes vacsora, egy meghitt beszélgetés. Az, hogy sokfélét csinállok egyszerre, jótékony dolog, mert izgalmas, mindig akadnak kihívások, olykor egész akrobatikusak is. Másfelől viszont igen rosszul osztom be az időt, sokszor a kevésbé sürgős feladatoknak ugrom neki, mert ahhoz van kedvem. Így aztán sokszor kell véghajrázni, utolsó pillanatban, becsúszó szereléssel menteni. És közben nyugis nagyapának is kéne lenni, hiszen negyvenhét éves fejjel három unokám van.

.....
Gyerekkoromban inkább a hentes-mészáros jellegű tanerőből jutott ki nekem, lévén hogy a Georgi Dimitrov Általános Iskola Máriaremetén nem volt az a kimondott reformpedagógiai műhely. Többé-kevésbé mindenki önmagát adta: volt fenékbe rugdosós technikatanár bácsi, fültépős tornatanár, visítós tanító néni. Igazán jól mulattunk, mint akit bábszínházba vittek a szülei, és különböző kergült Vitézlejszlók próbálják egymást és a közönséget tepsivel fejbecsapdosni. De persze itt is akadtak kedves emberek, Klári néni például, a kórusvezető és énektanár, aki nem tudott rendet tartani, de szép, édesbús dalokat énekeltünk a keze alatt, elég hamisan. Vagy zongoratanárnőm, Gizi néni, aki tűzről pattant jelenség volt, mint maga Carmen, rakott szoknyái ringására a mai napig emlékszem.

.....

Nem volt könnyű, de próbáltunk úgy manőverezni, hogy gyermekeink lehetőleg minél kevésbé vérszomjas óvónők kezébe kerüljenek. Idehaza ugyanis remek játszóház volt, az öt tesó elképesztő leleménnyel alkotta újra meg újra a világot. Hatodikunk, *Julcsi* késve, egykeként érkezett, leszakadt a többiektől, most még csak hároméves, akár a legnagyobb unokánk, de képzeletének robbanékonysága mindent felülmúl, alig tudjuk követni, melyik pillanatban milyen lényként létezik: hol vízipók, hol gőzmozdony, hol toronydaru, hol szarvasbogár, hol cipőemberke, és persze dühös, ha eltévedünk identitásai kavalkádjában. Meg persze mi se maradhatunk unalmasan önazonosak, hol a kaszáspók, hol Csíbor bácsi, hol a bűdös vagon, hol a stoptábla vagy az elefánt szerepe jut nekünk, résen kell lenni kegyetlenül. Amúgy is rengeteg éneklés és táncikálás és lekvárfőzés és kerti buli és kézműveskedés és babaképzés volt meg lesz is még itthon. Feleségem, Juli, bábszínházat csinált, amelyben a gyerekek is részt vettek. És persze minden elalvás előtt volt mesélés, leginkább azt szerettük, ha általuk bedobott, képtelen figurák, mondjuk egy kutya, egy mosogatószivacs és egy biciklipumpa szereplésével mondtunk mesét. Jó adag verset tudtam fejből, ezekből válogathattak, és nem is mindig a korban „hozzájuk illőt” választották, *Margit* lányom kedvence például három-négy évesen *Berzsenyi* metafizikus *Fohász* kódása volt. *Tóth Kriszta* kolléganőm mesélte, hogy ovis korú *Marci* fia ugyanígy megbűvölve követelte a végtelenített Arany-balladákat. ◆

OPERA

AZ OPERÁBÓL

*A Magyar Állami Operaház vidéki vendégszereplése: 22 városban 52 előadás
2018. szeptember – 2019. április*

Puccini
BOHÉMÉLET
TOSCA
TURANDOT
– koncertszerű előadások

PUCCINI ITÁLIÁJA
– operagála

SZIMFONIKUS ESTEK AZ OPERA ZENEKARRAL

KLASSZIKUS ÉS MODERN
– a Magyar Nemzeti Balett műsora

Helyszínek és további információ: www.opera.hu

Partner:

Médiapartner: **ORIGO**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

SZAMOSI

stílusos, bátor, elkötelezett

SZAMOSI ZSÓFIA

„HÚGOM, ANNA SZEMÉBEN
MINDIG HITELESEN
LÁTOM MAGAM.
A JÓT ÉS A ROSSZAT IS.
NEKI NEM KELL
MEGMAGYARÁZSNOM
A DÖNTÉSEIMET, MERT
ANÉLKÜL IS ÉRTI
ÉS ÉRZI.”